MAATALOUS

MTK: Pysyvien nurmien päätös toimi itseään vastaan

Pysyvät nurmet ovat MTK:n maatalousjohtajan **Minna-Mari Kailan** mukaan esimerkki päätöksestä, joka toimii itseään vastaan.

EU:n tuomioistuimen viimesyksyinen päätös muutti komission ja myös Suomen tulkintaa pysyvistä nurmista. Viljelijät reagoivat tilanteeseen ja lopettivat kymmeniätuhansia hehtaareita nurmia, esimerkiksi kyntäen tai suorakylväen viljalle tai valkuaiskasville.

Samalla lisättiin ravinteiden huuhtoutumista vesiin. Siitä on Kailan mukaan turha syyllistää viljelijöitä.

”He tekivät päätöksensä tilan tulevaisuuden näkökulmasta. Pysyvän nurmen status ei tällä hetkellä vaikuta pellon käyttöön, mutta jos suhdeluku muuttuu, rajoituksia voi tulla.”

Viherryttämisessä tavoiteltiin ympäristöhyötyjä, mutta tässä käytännön toteutus toimii tavoitteiden vastaisesti, Kaila toteaa.

Myös Ruotsissa ja Virossa päätettiin paljon nurmia. Ongelmia koituikin juuri niille jäsenmaille, joissa viljellään nurmea rehuksi, Kaila sanoo.

”Tulkinta on liian keskieurooppalainen.”

Kaila keskusteli viime viikolla eurooppalaisten ympäristöjärjestöjen edustajien kanssa. ”He kertoivat, etteivät heitä viljellyt nurmet edes kiinnosta. Tärkeämpiä ovat arvokkaat Natura-nurmet ja pysyvät laitumet.”

Prosessi oli esimerkki huonosta hallinnosta. ”Työasiakirja, jossa tulkinta vahvistettiin ja todettiin, että ympäristönhoitonurmi ei nollaakaan nurmivuosien kertymää, tuli komissiolta tukihaun jälkeen heinäkuussa. Osalla kevään ohjeiden mukaan toimineista toimenpiteet menevät nyt hukkaan.”

Kailan mukaan kirvestä ei ole heitetty kaivoon. Asetusta halutaan edelleen muuttaa niin, että nurmen viljely voisi olla pellonkäyttömuoto siinä missä maissinkin.

Toisin kuin perjantain lehdessä todettiin, viherryttämistuki ei edellytä yli viisi vuotta nurmella olleen lohkon tai vastaavan alan pitämistä nurmella.

SATU LEHTONEN

Isot varastot pitävät viljat edullisina

Viljaa on laareissa poikkeuksellisen runsaasti, mikä näkyy maailmanmarkkinahinnoissa. Viime viikko oli mollivoittoinen viljoja noteeraavissa hyödykepörsseissä. Pariisissa edellisviikon nousu suli saman tien.

Yhdysvaltojen maatalousministeriö, Usda, julkaisi viikko sitten marraskuun sato- ja varastoraportin.

Raportti oli lähes yllätyksetön ja vahvisti arvioita, että viljaa on runsaasti varastoissa myös ensi kesänä, kun satokausi vaihtuu.

Viljamarkkinoilla seurataan sadon ohella satokauden lopun varastotilannetta, mikä kertoo pitkälti sen, onko viljasta niukkuutta vai ylitarjontaa. Nyt ollaan ylitarjonnan puolella.

Vehnästä on tulossa historian suurin sato, 733 miljardia kiloa. Sät ovat suosineet vehnänviljelyä, ja takana on jo kolme peräkkäistä ennätysvuotta.

Vehnäsato on ylittänyt reilusti kulutuksen kolmena viime vuonna, mikä kasvattaa varastoja. Ensi kesän vehnävarastot riittävät lähes neljän kuukauden tarpeisiin, kun kriittisenä rajana pidetään kahta kuukautta.

Marraskuun raportin yllätys oli, kun Usda alensi maissin kulutusarviota Kiinassa kolmelta edeltävältä vuodelta kerralla.

Korjausliike kasvatti Kiinan maissivarastoja kertaheitolla viidenneksen. Maissin loppuvarastoista lähes puolet on ensi kesänä Kiinassa.

Vain riisistä on huolta, sillä tuotanto ei ole pysynyt kulutuksen kasvun mukana.

Vehnän hinta laskussa Pariisissa ja Chicagossa

Pullistelevat varastot painavat hintoja. Pariisin hyödykepörssissä lähin vehnäfutuuri vajosi viime viikolla 8 euroa tonnilta 177 euroon.

Samaa tahtia tultiin alas Chicagossa, missä joulukuun vehnäfutuuri vajosi taas alle 5 dollarin vakalta. Vehnän hinnat ovat yhtä alhaalla kuin ensimmäisen viljakriisin jälkimainingeissa 2009–2010.

Suomessa viljan hinnat eivät juuri muutu. Fazer viilasi hitusen leipävehnän ja rukiin tarjoustaan ylöspäin. Avena ja Kesko pudottivat rehuvehnän ja Raisioagro mallas- ja suurimo-ohran hintaa.

VEIKKO NIITTYMAA

Viljojen ostohintoja euroa/tonni, alv 0 %
Osa hinnoista päivän hintoja, osa viikkohintoja

Vehnä	
Agrimarket	163 ⇆
Avena	163 ⇆
Fazer	163–170 ↑
Helsingin Mylly[1]	150–166 ⇆
Kesko	149–163 ⇆
Kinnusen Mylly[2]	169 ⇆
Myllyn Paras	165 ⇆
Raisioagro	166 ⇆
Viking Malt (mallas)	165 ⇆
Luomuvehnä	
Agrimarket	215 ⇆
Fazer (valk. väh. 12 %)	263 ⇆
Rehuvehnä	
Agrimarket	136–140 ⇆
A-Rehu	130–138 ⇆
Avena	135–138 ↓
Kesko	133–139 ↓
Kinnusen Mylly	149 ⇆
Raisioagro	134–149 ⇆
Satarehu	135 ⇆
Luomurehuvehnä	
Agrimarket	140–170 ⇆
Rehuohra	
Agrimarket	133–141 ⇆
Altia	143 ⇆
A-Rehu	133–143 ⇆
Avena	123–138 ⇆
Kesko	133–140 ⇆
Kinnusen Mylly	148–153 ⇆
Raisioagro	130–141 ⇆
Mallasohra	
Agrimarket	150–155 ⇆
Avena	153 ⇆
Raisioagro	153–155 ↓
Viking Malt (mallas & ents.)	155 ⇆
Luomumallasohra	
Agrimarket	210 ⇆
Elintarvikeohra	
Viking Malt	145 ⇆
Entsyymiohra	
Agrimarket (Saana)	147 ⇆
Luomurehuohra	
Agrimarket	155–185 ⇆
Suurimo-ohra	
Raisioagro	143 ↓
Rehukaura	
Agrimarket	137 ⇆
–vienti, myllykaura	137 ⇆
A-Rehu	128–138 ⇆
Avena (elintarvikek.)	125–136 ⇆
Kesko (vienti)	127–137 ⇆
Kinnusen Mylly	125–130 ⇆
Raisioagro	104–119 ⇆
Satarehu	135 ⇆
Suurimokaura	
Fazer	144 ⇆
Helsingin Mylly	140 ⇆
Myllyn Paras	144 ⇆
Raisioagro	135–145 ↓
Polar oats	160 ⇆
Luomukaura	
Agrimarket	220 ⇆
Fazer (suurimo)	258 ⇆
Helsingin Mylly (suurimo)	225–255 ⇆
Polar oats	230 ⇆
Luomurehukaura	
Agrimarket	147–175 ⇆
Kinnusen Mylly	175 ⇆
Kuitukaura	
Raisioagro	145 ⇆
Ruis	
Agrimarket	160 ⇆
Avena	158 ⇆
Fazer	173 ↑
Kinnusen Mylly [3]	170 ⇆
Myllyn Paras	168 ⇆
Raisioagro	164-171 ⇆
Luomuruis	
Agrimarket	240 ⇆
Fazer	265 ⇆
Kevätrypsi ja -rapsi	
Avena	342–362 ↓
Luomurypsi	
Agrimarket	495–545 ⇆
Härkäpapu	
Raisioagro	198 ⇆
Luomuhärkäpapu	
Agrimarket	240 ⇆
Kinnusen Mylly	275 ⇆
Luomurehuherne	
Agrimarket	242–260 ⇆
Luomuruokaherne	
Agrimarket	360 ⇆
Luomuspeltti	
Birkkalan tila	600 ⇆

Hinta noussut ↑ pysynyt ennallaan ⇆ laskenut ↓ viikon takaisesta.

[1] Sako vähintään 220, valkuainen 11,5–12,5 %: 150 e, valkuainen 12,6 %–: 166 e.
[2] Sako vähintään 180, valkuainen 12,0 %, hehtolitrapaino 78.
[3] Hehtolitrapaino vähintään 71, sako 75.

Hintatiedot ostajilta

Ikkunoiden mittaajat piinaavat luomuyrittäjää

Tarkastajan tulkinnasta riippuu, tuoko ikkunoiden tarkastus luomutuottajalle markkinointikiellon vai määritelläänkö ikkunat asetusten mukaisiksi.

NORMITALKOOT

Luomubroileria tuottavan L’uomu Nokan toimitusjohtaja **Arto Jokinen** vaatii suomalaisen luomuvalvonnan tulkintoihin pitävyyttä ja ennakoitavuutta.

”Haimme itse oppia Tanskasta ja Ranskasta, mutta Suomessa jouduimme vaikeuksiin”, hän kertoo.

Syksyn aikana yhden L’uomu Nokan kasvattamon ikkunoiden pinta-ala tulkittiin luomuvalvonnassa liian pieneksi. Siitä seurasi markkinointikielto, joka haittasi merkittävästi yrityksen toimintaa.

Myöhemmin tehdyssä uusintatarkastuksessa valvojat totesivat ikkuna-alan riittäväksi ja markkinointikielto poistettiin.

Määräykset hämmentävät ulkomaalaisia

Jokinen kertoo, että EU:n asetukset vaativat, että luomutuotannossa eläimille täytyy olla riittävästi luonnonvaloa. Suomessa tulkinta oli aiemmin, että ikkunapinta-alaa pitää olla viisi prosenttia lattia-alaan suhteutettuna.

Tänä keväänä Suomen vaatimus on vaihdettu muotoon ”noin viisi prosenttia”. Uudesta vaatimuksesta saa siis käsityksen, että alle viisi prosenttiakin riittää.

Jokinen kertoo, että esimerkiksi Tanskassa vaatimus on kolme prosenttia ja Ranskassa asiaa ei tarkisteta. ”Ulkomaiset vieraat ovat katsoneet Suomen määräyksiä silmät pyöreinä”, hän toteaa.

Suomessa määräys valon määrästä on kaikille luomueläimille sama. Jokinen katsoo, että määräyksen pitäisi olla eläinlajikohtainen. ”Broilereille voi tulla auringosta häiriökäyttäytymistä, ja eläinlääkäri onkin määrännyt sen vuoksi peittämään ikkunoita, kuten muissa EU-maissa voidaan tehdä.”

Lisäksi on väännetty eläinten kasvatustiheyksien tulkinnoista.

Jokisen mukaan EU-maista ainakin Saksa, Itävalta, Englanti, Tanska ja Ruotsi soveltavat poikaskasvatuksessa ensimmäisen kolmen viikon aikana väljempää tulkintaa.

”Meillä oli kasvatustilalla 1–2 prosentin ylitys muutaman päivän ajan untuvikkojen tultua kasvatushalliin. Tämä yhdessä ikkunapinta-alatulkinnan kanssa toi markkinointikiellon ilman, että saimme edes antaa vastinettamme.”

Tulkintaerimielisyyksiä liittyy myös hautomotoimintaan.

”Tanskassa ja Itävallassa samassa hautomossa voidaan hautoa samanaikaisesti sekä tavanomaista että luomutuotantoa, jos erillään pito on varmistettu. Meillä tätä ei hyväksytty.”

Tulkinta vaihtelee elykeskusten välillä

Jokinen pohtii, että luomubroileri on uusi tuotantohaara, jota viranomaiset eivät vielä riittävästi tunne. Siten vaaditaan sellaista, mitä ei ole asetuksissa selvästi määrätty.

L’uomu Nokalla on toimintaa usean elykeskuksen alueella. Jokinen kertoo, että sääntöjen tulkinnat vaihtelevat elykeskuksittain.

Hän vaatii, että oikeuden pitäisi olla tuottajan puolella niin kauan, kunnes tulkinnat on päätetty samanlaisiksi joka paikassa. ”Nyt tuottajaa saatetaan rangaista hyvin matalallakin kynnyksellä ja taloudelliset tappiot koituvat kohtuuttoman suuriksi.”

Jokinen kertoo, että tarkastuksissa on tapahtunut väärinkäsityksiä, joiden oikomista on hidastanut se, että tarkastuspöytäkirjan on saanut vain erikseen pyytämällä.

”Luomuvalvonnan pitää kehittyä. Nyt se tuntuu sanktionhakuiselta, vaikka sen pitäisi olla ratkaisuhakuista.”

L’uomu Nokalla on kaksi luomubroilereiden kasvatustilaa: hautomo ja teurastamo. Yrityksen tuotteita ovat tuore- ja pakasteluomubroilerituotteet. Vientiin menee 35 prosenttia tuotannosta.

TUURE KIVIRANTA

Ehtojen tulkinta on vaikeaa sekä tuottajille että valvojille

Sekä viljelijät että valvojat kokevat luomun tuotantoehtojen tulkinnan vaikeaksi.

Tuottajien mukaan Eviran julkaisemat ohjeet ovat epäselviä, viranomaisilta on vaikea saada vastauksia ja tarkastajien työtavat vaihtelevat. Tämä nousi esiin Luomuvalvonta pakollisesta rutiinista vahvuudeksi -hankkeessa tehdyissä haastatteluissa.

Hankkeessa haastateltiin luomukotieläintuottajia, luomuvalvonta-asiantuntijoita sekä tarkastajia, yhteensä 66 henkilöä.

”Tuottajat kokevat Eviran tuotantoehtovihot ja viljelijäkirjeet sekaviksi ja kieleltään monimutkaisiksi”, projektisuunnittelija **Brita Suokas** Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista kertoo.

Huutia saavat esimerkiksi kotieläintuotannon ehdot, joissa kerrotaan kaikista eläinlajeista yhdessä luvussa. Paremmaksi tuottajat näkisivät ohjeet, jotka olisi jaoteltu eläinlajin mukaan.

Tuottajat ja tarkastajat ovat myös harmissaan, että viranomaisilta ei aina saa varmaa vastausta.

”Eviran tarkastajat ja elykeskusten luomuvalvojat antavat eri tulkinnat tuotantoehdoista, joiden osalta ei ole määritelty ja kuvattu yksiselitteistä vähimmäisvaatimustasoa tai toimintatapaa”, Suokas sanoo.

”Viranomaisten voi olla vaikea antaa vastausta, jos ei ole käynyt itse paikan päällä.”

Elykeskusten luomuvalvonta-asiantuntijoille tehdyn kyselyn mukaan myös he kokevat tulkinnan toisinaan vaikeaksi. He pyrkivät ratkaisemaan asioita keskustelemalla keskenään ja kysymällä neuvoja Evirasta. Joskus tulkintaa täytyy kysyä EU:n komissiosta saakka.

Ruotsissa käytännönläheisemmät ohjeet

Suomalaiset tuotantoehdot ovat pitkälti EU:n lainsäädäntöä. Suokas katsoo sen olevan yksi syy epäselvyyksiin, koska lakiteksti ei kuvaa yksityiskohtia riittävästi käytännön kannalta.

Ruotsissa ohjeet ja tulkinnat on puresketlu pidemmälle:

> Viranomaisen voi olla vaikea antaa vastausta, jos hän ei ole käynyt itse paikan päällä.
>
> BRITA SUOKAS

Eläinlajikohtaiset jaottelut on tehty tarkemmin ja esimerkiksi maan pohjois- ja eteläosien välillä säännöissä on eroja.

Kirjanpidossa päällekkäisiä vaatimuksia

Tuottajilta vaaditaan mittava määrä muistiinpanoja ostetuista tuotantopanoksista ja myydyistä tuotteista, ruokinnan yksityiskohdista, laidunnus- ja ulkoilupäivistä sekä monesta muusta asiasta.

Vaatimuslista on vuosien mittaan kasvanut ja tarkkuus kiristynyt. Joistain asioista vaaditaan sekä kuitti että erillinen kirjaus. Tuottajat ja tarkastajat toivovat, että jompikumpi riittäisi.

Toiveina selkeys, varmuus ja tasa-arvo

Kehittämiskeinoiksi vastaajat ehdottivat muun muassa selkeämpiä kansantajuisia oppaita, muistiinpanojen määrän ja tarkkuuden perkaamista sekä sähköisen asioinnin kehittämistä ja lisäämistä.

Lisäksi halutaan tasa-arvoa, että jokainen tarkastaja vaatisi samanlaista tasoa. Nyt osan nähdään keksivän itse lisää tarkastuskohteita.

Mielenkiintoisena toiveena Suokas pitää ehdotusta valtakunnallisesta helpdesk-puhelimesta tai sähköpostista, josta saisi vastauksen valvontaan liittyviin kysymyksiin.

Lisäksi eräs haastateltu ehdotti, että esimerkiksi karsinoiden mittauksesta voitaisiin laittaa kilpi navetan seinään, jonka jälkeen samaa karsinaa ei tarvitsisi enää mitata uudestaan.

TUURE KIVIRANTA

Lisää aiheesta sivulla 4.

Pieksämäelle tulee lähiteurastamo

Aika on vihdoin kypsä tälle, sanovat lihantuottaja Esko Rissanen ja kaupanalan yrittäjä Peter H**artwig**. He allekirjoittivat perjantaina uuden teurastamoyhtiön perustamissopimuksen.

”Uskomme ja tiedämme, että sellaista asiakaskuntaa löytyy, joka on valmis maksamaan laadukkaasta tuotteesta”, pieksämäkeläinen Hartwig toteaa.

Hän oli perustamassa kesällä Savon Kestävä kehitys Sakke -yhdistystä, jonka on määrä ottaa vetovastuu perjantaina perustetusta osuuskunnasta.

Jo viidentoista vuoden ajan tilaltaan Jäppilästä suoraan kaiken tuotannon myynyt Hyvätuuli-yhtymän osakas Esko Rissanen iloitsee, että nyt aika on vihdoin kypsä lähiteurastamolle.

”Olemme joutuneet kuljettamaan eläimiä 180 kilometriä suuntaansa, mikä aiheuttaa kustannusten lisäksi eläinten turhaa stressaantumista ennen teurastusta”, ylämaankarjaa kasvattava Rissanen sanoo.

Hän kertoo, että pohjustavaa taustatyötä lähiteurastamoa varten on alueella tehty jo vuosia. Kyse ei ole yhden kunnan eikä edes yhden maakunnan hankkeesta.

Toimitiloja jo tarjolla

Nyt toistakymmentä tilaa Etelä- ja Pohjois-Savosta on liittymässä osuuskuntamuotoiseen teurastamoon, jossa on määrä teurastaa nautoja, hevosia ja lampaita – niin luomueläimiä kuin tavallisiakin.

”Lisää tuottajia sopii vielä mukaan. Siksi päätimme julkistaa asian heti perustamisen jälkeen, jotta kuka tahansa voi vielä lähteä toimintaamme kannattamaan ja siitä hyötymään”, Rissanen perustelee.

Hartwig kertoo, että esiselvitystyö on tehty ja seuraavaksi siirrytään määrätietoisesti yrityksen toteutettavuusselvitykseen.

Hän vakuuttaa, että ensi syksynä teurastamolla pitäisi jo olla toimintavalmius. Tiloja on kartoitettu ja varteenotettavia on jo hyvin tiedossa.

Johtotähdet: avoimuus ja kestävyys

”Moni on varoittanut, että emme selviä lupaviidakosta. Pietarsaaresta kävimme katsomassa mallia, ja saimme uskoa, että homman voi saada toimimaan, kunhan hakee kaikki luvat ja hoitaa velvoitteet asianmukaisesti kunnolla”, Hartwig selvittää.

Johtoajatuksena on, että toiminta pidetään mahdollisimman avoimena niin tuottajille kuin kuluttajillekin.

”Voisimme myös kehittää mallia, että ihmiset voisivat hankkia eläimen ja saada lihat itselleen”, Hartwig tuumii.

”Uskon, että tulevaisuudessa kuluttajat ovat entistä kiinnostuneempia lihan alkuperästä ja laadusta. Emme yritäkään lähteä kilpailemaan halvan jauhelihan tarjonnassa isojen teurastamojen kanssa.”

> Lisää tuottajia sopii vielä mukaan.
>
> ESKO RISSANEN

Esko Rissanen suunnittelee, että osuuskunta tekee kaiken mahdollisimman valmiiksi ja hakee sitten toiminnalle pyörittäjää joko niin, että sama henkilö vastaa teurastamosta ja jatkojalostuksesta tai jotenkin muuten sovitusti.

Sivutuotteet ja teurasjätteet pyritään hyödyntämään mahdollisimman tarkasti, ja toimintaan liittyy olennaisena osana myös uusiutuvaa energiaa käyttävä lämpölaitos.

Liha-alan ammattilaisia Pieksämäen seudulle arvellaan saatavan hyvin lähikaupungeista.

”Pieksämäki sijaitsee edullisesti neljän tien risteyksessä”, Rissanen mainostaa.

LIISA YLI-KETOLA

Ruotsin TV: Suurin osa tuottajista tyytymättömiä Arlaan

Demokratian puute ja synkät tulevaisuuden näkymät hiertävät Arlan ruotsalaistuottajia. Kuusi kymmenestä tuottajasta haluaisi vaihtaa meijeriä, kertoo Ruotsin television SVT:n uutinen.

Yhtä moni on tyytymätön demokratiaan Arlassa. Tuottajat kokevat, ettei heitä kuunnella ja etäisyys jäsenen ja yhtiön välillä on pitkä.

Luvut pohjautuvat sisäiseen tutkimukseen.

Tulokset osoittavat, että useampi kuin joka neljäs ruotsalainen Arlan tuottaja suunnittelee maidontuotannosta luopumista seuraavien viiden vuoden aikana.

Arlan viestintäpäällikkö **Claes Henriksson** vahvistaa SVT:lle, että tulokset pitävät paikkansa. Hänen mukaansa tilanne on kuitenkin samanlainen kaikkien maidontuottajien, ei vain arlalaisten keskuudessa. Rakennekehitys etenee ja tilat vähenevät mutta kasvavat.

Arlan kansallisen neuvoston puheenjohtaja ja hallituksen jäsen **Heléne Gunnarson** arvelee, että iso osa kritiikistä liittyy Arlan laajentumiseen Ruotsissa ja sen ulkopuolella, mikä on laajentanut myös hallintoa kansainväliseksi.

Gunnarsonin mukaan nyt on tärkeää selvittää demokratian rakennetta ja luottamushenkilöiden roolia eri tasoilla.

Hän huomauttaa, että sama tutkimus osoittaa, että kahdeksan kymmenestä tuottajasta kuitenkin arvostaa Arlan tuomaa turvallisuutta, eli sitä, että maito noudetaan kaikilta aina.

TERHI TORIKKA